

ZARZĄDZENIE NR 2
NACZELNEGO DYREKTORA ARCHIWÓW PAŃSTWOWYCH

z dnia 12 lutego 2016 r.

w sprawie trybu ustalania państwowych jednostek organizacyjnych, jednostek samorządu terytorialnego i samorządowych jednostek organizacyjnych jako jednostek organizacyjnych, w których powstają materiały archiwalne

Na podstawie art. 21 ust. 1 pkt 1 i 4 i ust. 1a ustawy z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (Dz. U. z 2015 r. poz. 1446) zarządza się, co następuje:

§ 1. 1. Państwowe jednostki organizacyjne, jednostki samorządu terytorialnego i samorządowe jednostki organizacyjne, zwane dalej "jednostkami organizacyjnymi", w których powstają materiały archiwalne wchodzące do państwowego zasobu archiwalnego obejmujące swoją działalnością obszar całego Państwa, ustala w rozumieniu art. 33 ust. 3 pkt 1 ustawy z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach, zwanej dalej „ustawą archiwalną”, Naczelny Dyrektor Archiwów Państwowych.

2. Przed podjęciem decyzji o ustaleniu jednostki organizacyjnej Naczelny Dyrektor Archiwów Państwowych może skorzystać z wyników ekspertyzy archiwalnej przeprowadzonej przez:

- 1) Archiwum Akt Nowych – w odniesieniu do centralnych jednostek organizacyjnych, mających siedzibę w Warszawie, z zastrzeżeniem pkt 3;

- 2) właściwe archiwum państwowe – w odniesieniu do centralnych jednostek organizacyjnych, mających siedzibę na obszarze działania tego archiwum państwowego;
- 3) Narodowe Archiwum Cyfrowe – w odniesieniu do jednostek organizacyjnych powołanych do wytwarzania dokumentacji fotograficznej i audiowizualnej, utrwalających swoją działalność podstawową w formie fotograficznej oraz audiowizualnej, mających siedzibę w Warszawie;
- 4) właściwe archiwum państwowe – w odniesieniu do jednostek organizacyjnych, innych niż wymienione w pkt 1-3, mających siedzibę na obszarze działania tego archiwum państwowego.

3. Jednostki organizacyjne nieobejmujące swoją działalnością obszaru całego Państwa, ustala w rozumieniu art. 33 ust. 3 pkt 2 ustawy archiwalnej, dyrektor właściwego archiwum państwowego na podstawie wyników ekspertyzy archiwalnej.

4. Wątpliwości dotyczące właściwości archiwów państwowych w zakresie ustalania jednostek organizacyjnych rozstrzyga Naczelny Dyrektor Archiwów Państwowych.

§ 2. Ustalenie, o którym mowa w § 1, następuje w formie aktu administracyjnego, zwanego dalej „aktem ustalenia”, którego wzór stanowi załącznik do zarządzenia.

§ 3. 1. Archiwum państwowe prowadzi, wśród jednostek organizacyjnych należących do jego właściwości, systematyczne rozpoznanie potencjalnych wytwórców materiałów archiwalnych wchodzących do państwowego zasobu archiwalnego.

2. W przypadku, gdy w wyniku rozpoznania, o którym mowa w ust. 1, archiwum państwowe wytypuje jednostkę organizacyjną, wówczas rozpoczyna czynności związane z ustaleniem.

3. Podczas prowadzenia czynności związanych z ustalaniem, dyrektor archiwum państwowego zasięga opinii właściwej komisji archiwalnej oceny dokumentacji.

4. Czynności związane z ustaleniem obejmują w kolejności:

- 1) pisemne zawiadomienie jednostki organizacyjnej o rozpoczęciu czynności związanych z ustaleniem oraz zamiarze przeprowadzenia ekspertyzy archiwalnej, nie później niż w terminie 7 dni przed planowanym dniem rozpoczęcia ekspertyzy;

- 2) przeprowadzenie ekspertyzy archiwalnej w celu rozpoznania statusu prawno – organizacyjnego jednostki organizacyjnej, jej struktury organizacyjnej, w tym terytorialnej oraz zbadanie czy wytwarza ona i gromadzi dokumentację stanowiącą materiały archiwalne, o których mowa w art. 1 ustawy archiwalnej;
- 3) sporządzenie notatki z ekspertyzy archiwalnej, o której mowa w pkt 2, zawierającej uzasadnienie uznania lub nieuznania przez archiwum państwowe danej jednostki organizacyjnej za wytwórcę materiałów archiwalnych wchodzących do państwowego zasobu archiwalnego; w szczególności powinna znaleźć się w niej informacja na temat specyfiki prowadzonej przez jednostkę organizacyjną działalności i tworzonej w jej toku dokumentacji;
- 4) w odniesieniu do jednostek organizacyjnych, o których mowa w § 1 ust. 1, przesłanie do Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych notatki z ekspertyzy archiwalnej i opinii komisji archiwalnej oceny dokumentacji;
- 5) w odniesieniu do jednostek organizacyjnych, o których mowa w § 1 ust. 3, odłożenie notatki z ekspertyzy archiwalnej i opinii komisji archiwalnej oceny dokumentacji do akt sprawy;
- 6) w przypadku uznania jednostki organizacyjnej za wytwórcę materiałów archiwalnych wchodzących do państwowego zasobu archiwalnego, wydanie przez Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych lub dyrektora właściwego archiwum państwowego aktu ustalenia i przesłanie go do kierownika jednostki organizacyjnej; w odniesieniu do jednostek organizacyjnych, o których mowa w § 1 ust. 1, Naczelny Dyrektor Archiwów Państwowych kopię aktu ustalenia przesyła do wiadomości dyrektora właściwego archiwum państwowego;
- 7) w przypadku nieuznania jednostki organizacyjnej za wytwórcę materiałów archiwalnych wchodzących do państwowego zasobu archiwalnego, przesłanie przez Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych lub dyrektora właściwego archiwum państwowego do kierownika jednostki organizacyjnej informacji o zakończeniu czynności ustalania; w odniesieniu do jednostek organizacyjnych, o których mowa w § 1 ust. 1, Naczelny Dyrektor Archiwów Państwowych kopię tej informacji przesyła do wiadomości dyrektora właściwego archiwum państwowego.

4. Właściwe archiwum państwowe wpisuje jednostkę organizacyjną do systemu teleinformatycznego „NiKA - Nadzór i Kontrola Archiwalna”, zwanego dalej

„systemem NiKA”, nie wcześniej niż po upływie 30 dni i nie później niż po upływie 60 dni, od dnia doręczenia aktu ustalenia jednostce organizacyjnej.

§ 4. 1. Archiwum państwowe prowadzi wśród nadzorowanych przez siebie jednostek organizacyjnych systematyczne rozpoznanie, które z nich mogły utracić status wytwórcy materiałów archiwalnych wchodzących do państwowego zasobu archiwalnego.

2. Akt ustalenia traci moc obowiązującą w szczególności w przypadku, gdy:

- 1) na skutek zmian własnościowych jednostka organizacyjna straciła status wytwórcy materiałów archiwalnych wchodzących do państwowego zasobu archiwalnego;
- 2) jednostka organizacyjna trwale zaprzestała działalności;
- 3) dokumentacja jednostki organizacyjnej na skutek istotnych zmian w zakresie jej działania przestała mieć charakter materiałów archiwalnych – po przeprowadzeniu ekspertyzy archiwalnej i zasięgnięciu opinii właściwej komisji archiwalnej oceny dokumentacji.

3. W przypadkach, o których mowa w ust. 2 pkt 1 i 3, dyrektor archiwum państwowego niezwłocznie powiadamia pisemnie kierownika jednostki organizacyjnej o utracie przez nią statusu wytwórcy materiałów archiwalnych wchodzących do państwowego zasobu archiwalnego, zobowiązanego do prowadzenia archiwum zakładowego.

4. W przypadku, o którym mowa w ust. 2 pkt 2, właściwe archiwum państwowe dokonuje aktualizacji właściwych danych o jednostce organizacyjnej w systemie NiKA niezwłocznie po zgromadzeniu przez nie dokumentów potwierdzających trwałe zaprzestanie działalności przez tę jednostkę.

5. Równocześnie z powiadomieniem, o którym mowa w ust. 4, właściwe archiwum państwowe dokonuje aktualizacji danych o jednostce organizacyjnej w systemie NiKA.

§ 5. Akty ustalenia jednostek organizacyjnych obowiązanych do zorganizowania i prowadzenia archiwów zakładowych, wydane przed dniem wejścia w życie zarządzenia, zachowują moc.

§ 6. Traci moc decyzja Nr 1 Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych z dnia 27 maja 2002 r. w sprawie zasad i sposobu ustalania przez archiwa państwowe państwowych jednostek organizacyjnych, jednostek samorządu terytorialnego

i samorządowych jednostek organizacyjnych, w których tworzy się archiwa zakładowe, zmieniona zarządzeniem Nr 4 Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych z dnia 13 sierpnia 2009 r., zarządzeniem Nr 4 Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych z dnia 8 lutego 2011 r. oraz zarządzeniem Nr 8 Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych z dnia 7 kwietnia 2014 r.

§ 7. Zarządzenie wchodzi w życie po upływie pięciu dni od dnia podpisania.

**p.o. NACZELNEGO DYREKTORA
ARCHIWÓW PAŃSTWOWYCH**

Andrzej Biernat

Załącznik do zarządzenia nr 2
Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych
z dnia 12 lutego 2016 r.

.....¹⁾

.....²⁾

.....³⁾

.....⁴⁾

Działając na podstawie art. 33 ust. 3 pkt ....⁵⁾ ustawy z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (Dz. U. z 2015 r. poz. 1446⁶⁾), zwanej dalej „ustawą archiwalną”, ustalam

.....⁷⁾

jako jednostkę organizacyjną, w której powstają materiały archiwalne wchodzące do państwowego zasobu archiwalnego, obowiązana do utworzenia i prowadzenia, archiwum zakładowego, zgodnie z art. 33 ust. 1, art. 34 i 35 ustawy archiwalnej.^{8) 9)}

.....¹⁰⁾ .

Jednocześnie informuję, że kontrolę, o której mowa w art. 28 ust. 1 pkt 3 ustawy archiwalnej, w .....¹¹⁾ przeprowadzać będzie .....¹²⁾, do którego należy w terminie 30 dni od dnia doręczenia niniejszego pisma przesłać informację o podjętych w .....¹³⁾ działaniach, mających na celu

zorganizowanie archiwum zakładowego oraz o przepisach wewnętrznych odnoszących się do usytuowania archiwum zakładowego w strukturze organizacyjnej .....¹⁴⁾.

Utworzenie archiwum zakładowego skutkuje koniecznością opracowania nowych lub znowelizowania dotychczasowych:

- 1) instrukcji kancelaryjnej określającej szczegółowe zasady i tryb wykonywania czynności kancelaryjnych,
- 2) sposobu klasyfikowania i kwalifikowania dokumentacji w formie jednolitego rzeczowego wykazu akt,
- 3) instrukcji w sprawie organizacji i zakresu działania archiwum zakładowego – określanych w porozumieniu z Naczelnym Dyrektorem Archiwów Państwowych lub dyrektorem właściwego miejscowo archiwum państwowego na podstawie upoważnienia Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych, co wynika z art. 6 ust. 2 ustawy archiwalnej.

Na powyższy akt administracyjny nie służy środek odwoławczy.

Stronie przysługuje prawo wniesienia skargi do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w .....¹⁵⁾, jednakże dopiero po uprzednim pisemnym wezwaniu .....¹⁶⁾ do usunięcia naruszenia prawa.

Wezwanie należy wystosować w terminie 14 dni od dnia otrzymania niniejszego aktu.

Skargę do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego wnosi się za pośrednictwem .....¹⁷⁾, w terminie trzydziestu dni od dnia doręczenia jego odpowiedzi na wezwanie do usunięcia naruszenia prawa, a jeżeli .....¹⁸⁾ nie udzielił odpowiedzi na wezwanie, w terminie sześćdziesięciu dni od dnia wezwania do usunięcia naruszenia prawa.

.....¹⁹⁾

Objaśnienia:

- 1) Miejsce na określenie odpowiednio Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych lub dyrektora właściwego archiwum państwowego.*
- 2) Miejsce na określenie miejscowości i daty sporządzenia pisma.*
- 3) Miejsce na znak sprawy.*
- 4) Miejsce na informację o kierowniku jednostki organizacyjnej oraz jej nazwie i adresie.*
- 5) W przypadku aktu wydawanego przez Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych jest to pkt 1, a w przypadku dyrektora archiwum państwowego – pkt 2.*
- 6) Należy każdorazowo aktualizować adres publikacyjny ustawy.*
- 7) Miejsce na wpisanie pełnej nazwy jednostki organizacyjnej.*
- 8) W przypadku kierowania aktu do ministerstwa należy uzupełnić podstawę prawną o ust. 2 przy art. 33.*
- 9) W przypadku kierowania aktu do jednostki organizacyjnej, o której mowa w art. 36a ustawy archiwalnej, należy uzupełnić podstawę prawną o art. 36a.*
- 10) Miejsce na wyjaśnienie, jakie były przesłanki wydania aktu ustalenia dla danego podmiotu, tzn. dlaczego uznany jest za jednostkę organizacyjną, dlaczego spełnia kryteria państwowej lub samorządowej jednostki organizacyjnej oraz dlaczego część jego dokumentacji to materiały archiwalne. W tym zakresie należy powołać się na przepisy, którymi uregulowane zostało utworzenie i zakres działania danego podmiotu oraz na ustalenia ekspertyz archiwum państwowego. Należy też pamiętać o przepisie art. 2 ust. 2 ustawy archiwalnej, z którego wynika, że przynależność materiałów archiwalnych do danego zasobu (państwowego lub niepaństwowego) wynika ze stosunku ich własności.*
- 11) Miejsce na nazwę jednostki organizacyjnej.*
- 12) Pełna nazwa archiwum państwowego.*
- 13) Miejsce na nazwę jednostki organizacyjnej.*
- 14) Miejsce na nazwę jednostki organizacyjnej.*
- 15) Nazwa właściwego wojewódzkiego sądu administracyjnego.*
- 16) Miejsce na określenie odpowiednio Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych lub dyrektora właściwego archiwum państwowego.*

¹⁷⁾ Miejsce na określenie odpowiednio Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych lub dyrektora właściwego archiwum państwowego.

¹⁸⁾ Miejsce na określenie odpowiednio Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych lub dyrektora właściwego archiwum państwowego.

¹⁹⁾ Stempel imienny i podpis odpowiednio Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych lub dyrektora właściwego archiwum państwowego lub informacja o podpisaniu bezpiecznym podpisem elektronicznym.

UZASADNIENIE

Celem zarządzenia jest wprowadzenie szczegółowego sposobu przeprowadzania czynności związanych z ustaleniem danej jednostki organizacyjnej jako wytwórcy materiałów archiwalnych wchodzących do państwowego zasobu archiwalnego, a także dostosowanie wzoru aktu ustalenia do znowelizowanych przepisów ustawy z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (Dz. U. z 2015 r. poz. 1446), zwanej dalej „ustawą archiwalną”. Wprowadzenie szczegółowego sposobu przeprowadzania czynności związanych z ustaleniem danej jednostki organizacyjnej, w rozumieniu art. 33 ust. 3 ustawy archiwalnej, wynika z konieczności ujednoczenia przebiegu całego procesu dotyczącego powołania pod nadzór jednostki organizacyjnej. Dotąd bowiem każde archiwum państwowe miało wypracowany własny sposób postępowania w tym zakresie. Niniejszym zarządzeniem rezygnuje się przede wszystkim z „wniosków o ustalenie”, które wymagane były przy ustalaniu jednostek organizacyjnych obejmujących swoją działalnością obszar całego Państwa. Teraz ustalenie będzie przeprowadzane w oparciu o wyniki ekspertyzy archiwalnej.

W § 1 zarządzenia doprecyzowano właściwość archiwów państwowych w zakresie przeprowadzania ww. ekspertyzy, w konsekwencji w zakresie sprawowania nadzoru nad ustalonymi jednostkami organizacyjnymi.

Rezygnacja ze składania wniosków do Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych, które wymagane były przy ustalaniu jednostek organizacyjnych obejmujących swoją działalnością obszar całego Państwa nie oznacza, że inicjatywa w zakresie prowadzenia rozpoznania potencjalnych wytwórców materiałów archiwalnych należeć teraz będzie do Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych. Zgodnie z § 3 ust. 1 zarządzenia archiwa państwowe zobowiązane są do prowadzenia systematycznego rozpoznania potencjalnych wytwórców materiałów archiwalnych wchodzących do państwowego zasobu archiwalnego, a następnie rozpoczynają czynności związane z jego ustaleniem, o których mowa w § 3 ust. 4 zarządzenia. Do tej pory proces ten wyglądał następująco: archiwa państwowe prowadziły rozpoznanie, następnie sporządzany był spis potencjalnych wytwórców materiałów archiwalnych, spis ten przedkładano do opiniowania właściwej komisji archiwalnej oceny dokumentacji (KAOD), która z kolei przedstawiała dyrektorowi archiwum państwowego protokół z posiedzenia oraz do zatwierdzenia spis jednostek organizacyjnych proponowanych do ustalenia, jako wytwarzające państwowy zasób archiwalny. Niniejsze zarządzenie upraszcza ten

proces poprzez zniesienie konieczności opiniowania spisu jednostek przez KAOD i zatwierdzania go przez dyrektora archiwum państwowego. Niemniej pozostawia obowiązek zasięgnięcia przez dyrektora archiwum państwowego opinii KAOD, przed podjęciem ostatecznej decyzji o ustaleniu danej jednostki organizacyjnej.

Ponadto niniejsze zarządzenie nie tylko porządkuje czynności związane z ustaleniem jednostek organizacyjnych, ale również wprowadza obowiązek informowania tych jednostek o podjętych wobec nich czynnościach związanych z ustaleniem. Oznacza to, że kierownicy jednostek organizacyjnych, rozpoznanych jako potencjalni wytwórcy materiałów archiwalnych wchodzących do państwowego zasobu archiwalnego, będą informowani już na początku procesu ustalenia o tym, że są jego podmiotem oraz o wynikach ekspertyzy – aktem ustalenia w przypadku uznania jej jako wytwórcy państwowego zasobu archiwalnego lub pismem informującym w przypadku nieuznania jej za takiego wytwórcę.

Zarządzenie precyzuje również postępowanie w przypadku utraty mocy aktu ustalenia danej jednostki organizacyjnej.

Zmiany wynikające z niniejszego zarządzenia dotyczą również wprowadzenia systemu NiKA do stosowania w archiwach państwowych i Naczelnej Dyrekcji Archiwów Państwowych. Archiwa państwowe zobowiązane są do aktualizowania danych o jednostkach organizacyjnych zarówno tych powołanych pod nadzór, jak i spod niego „wykreślonych”.